

**UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET**

UNIVERZITET CRNE GORE FILOLOŠKI FAKULTET			
Prijeno:	30. 01. 2024.		
Čl. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
01	76/3		

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta od 03. 07. 2023. godine imenovana je Komisija za ocjenu master rada pod nazivom *Detabuizacija porodičnog nasilja u književnosti za djecu i mlade* kandidatkinje Isidore Jovović, Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, u sljedećem sastavu: doc. dr Svetlana Kalezić-Radonjić, mentorka, prof. dr Dušanka Popović, članica i prof. dr Dijana Vučković, članica.

Komisija Vijeću Filološkog fakulteta podnosi Izvještaj o ocjeni master rada.

IZVJEŠTAJ O OCJENI MASTER RADA

Master rad pod nazivom *Detabuizacija porodičnog nasilja u književnosti za djecu i mlade* kandidatkinje Isidore Jovović broji 110 strana i u skladu s Pravilima studiranja na master studijama Univerziteta Crne Gore sadrži osnovne informacije o kandidatkinji, izjavu o autorstvu, sažetak na crnogorskom i engleskom jeziku i sadržaj, nakon čega slijede poglavlja: *Uvod, Tabu teme u književnosti za djecu i mlade, Savremena književnost za djecu i mlade, Kratak pregled fenomena porodičnog nasilja, Detabuizacija porodičnog nasilja u poeziji za djecu i mlade, Detabuizacija porodičnog nasilja u prozi za djecu i mlade, Detabuizacija porodičnog nasilja u drami za djecu i mlade, Detabuizacija porodičnog nasilja u slikovnicama za djecu i mlade, Zaključak i Literatura.*

Polazeći od pretpostavke da adultocentričnost predstavlja jedan od glavnih paradoksa književnosti za djecu, budući da odrasli, na osnovu vlastitih konstrukata djetinjstva, procjenjuju koji tip tekstova je primjeren djeci čitaocima, kandidatkinja Isidora Jovović u svom master radu s pravom postavlja pitanje šta to – od književne obrade bolnih tabu tema, među kojima se u ovom kontekstu kao glavna nalazi tema porodičnog nasilja – ulazi u literaturu za djecu i mlade.

Kako je riječ o fenomenu koji se u patrijarhalnim sredinama najčešće prećutkuje, budući da porodica i dalje ostaje neprikosnoveni autoritet koji se ne smije dovoditi u pitanje, glavni fokus

ovog rada predstavlja istraživanje umjetničkih načina pomoću kojih su se pisci domaćeg konteksta „izborili” s temom porodičnog nasilja. Predmet njegovog istraživanja su odabrana djela južnoslovenske književnosti za djecu i mlade koja u sebi sadrže *elemente* porodičnog nasilja, budući da u književnosti domaćeg konteksta ne postoji djelo koje bi cijelim narativnim tokom obuhvatalo temu porodičnog nasilja. U pitanju su djela različitih književnih rodova:

1. na nivou poezije: lirske pjesme *Ovaj dečak zove se Pepo Krsta* Milovana Danojlića i *Najgori tata u gradu* Nedeljka Popadića;
2. na nivou proze: kratka priča *Prozor* Iva Andrića, roman *Glasam za ljubav* i zbirka priča *Bili su deca kao i ti...* Grozdane Olujić, roman *Hrabri dječak Dronjo* Vuka Cerovića i roman *Poželi zvijezdu padalicu* Bosiljke Pušić;
3. na nivou drame: *Pola-pola* Milene Bogavac;
4. Kako na nivou slikovnice ne postoji djelo domaćeg konteksta koje se bavi ovom temom, kao književni materijal za obradu poslužila je norveška slikovnica *Ljutiti čovek* autorke Gro Dale i ilustratora Svejna Nihusa.

U uvodnom poglavlju kandidatkinja Isidora Jovović je precizirala predmet svog istraživanja, detaljno argumentujući njegovu opravdanost, ističući kao ključno pitanje neophodnost detabuizacije teme porodičnog nasilja, budući da je ono često prećutkivano zbog čega je, zapravo, prisutno u mnogo većoj mjeri nego što se pretpostavlja. Kandidatkinja, prije svega, akcenat stavlja na književno-umjetničku prezentaciju porodičnog nasilja u književnosti za djecu i mlade i literarno-jezičke mehanizme pomoću kojih se ta tema umjetnički konkretizuje, dok u domenu slikovnice ističe neophodnost bavljenja i vizuelnim predstavama ovog problema.

U narednom poglavlju kandidatkinja objašnjava fenomen tabu tema u književnosti za djecu i mlade, i šta se podrazumijeva pod terminom savremena književnosti za djecu i mlade (uz posebno isticanje početaka savremenosti). Takođe, u posebnom potpoglavlju ove cjeline analizira se i fenomen cenzure i pitanje uticaja „loših” knjiga na djecu, budući da je cenzura bila oduvijek neizbježan dio književnosti za djecu i mlade, naročito u sredinama obilježenim snažnom patrijarhalnom tradicijom.

Naredni odjeljak rada analizira uticaj knjige za djecu i mlade, te način na koji čitanje simulira iskustva likova u različitim situacijama, doprinoseći dubljem razumijevanju njihovih unutrašnjih stanja, a time i uspješnijim društvenim interakcijama zasnovanim na sposobnosti pojedinca da razumije šta drugi doživljavaju u određenoj situaciji. Sljedeći segment posebno

obrađuje fenomen biblioterapije, čiji je glavni cilj olakšavanje normalnog razvoja mlade osobe i rješavanje pojedinih problema, dok naredni daje kratak pregled fenomena porodičnog nasilja.

U naredna četiri poglavlja (sa ukupno devet potpoglavlja) pojedinačno se analiziraju već pobrojana književna djela u kontekstu različitih književnih rodova, s posebnim osvrtom na položaj ove tematike u južnoslovenskoj i crnogorskoj književnosti za djecu i mlade.

U zaključku, kao posljednjem poglavlju, kandidatkinja Jovović ističe neophodnost sistematičnijeg bavljenja ovom tematikom, te potrebu da se dato proučavanje proširi i na strana djela književnosti za djecu i mlade.

Kao glavni motiv ovog istraživanja kandidatkinja Isidora Jovović, prije svega, navodi afirmaciju književnosti za djecu i mlade koja je na crnogorskoj kulturnoj sceni, po mišljenju mnogih istraživača, dugo zauzimala marginalnu poziciju. Dodatni motiv predstavlja skretanje pažnje na tabue, ohrabrivanje roditelja i djece da razgovaraju o teškim temama, pa i o porodičnom nasilju.

Iz navedenog motiva proizlazi i cilj kojim kandidatkinja Jovović dokazuje moć biblioterapije koja, kroz upotrebu biranih materijala za čitanje u terapeutske svrhe, nudi rješenje ličnih problema, te spoznaju da svijet nije idiličan i da u njemu postoji neko ko se suočava sa istim ili sličnim problemom.

Cilj istraživanja jeste da se na primjeru konkretnih djela na nivou poezije, proze, drame i slikovnice pokaže kako je u njima zastupljena tema porodičnog nasilja, kakve posljedice ovaj vid nasilja ostavlja na psihi likova djece i mladih u njima, te kako se oslikava nerazvijenost roditeljskog vidokrug a i svijesti o sebi, a u pojedinim slučajevima i nerazvijenost roditeljske empatije.

Kako se u skladu s opštom evolucijom društva mijenja i dječja i omladinska publika (u saznavnim, vaspitnim i dr. pogledima), modifikuje se u izvjesnoj mjeri i dječji aspekt. Stoga se u radu opisuje i izmijenjeni dječji aspekt, koji pisci za djecu i mlade koriste kao sposobnost da se psihološki užive u dječji pogled na svijet i da na neki način predvide vrednosna određenja svoje čitalačke publike. Kako se govori o tabu temi porodičnog nasilja, nameće se pomisao da se ne radi o sasvim običnom dječjem aspektu, već o nekoj vrsti „posebnog” dječjeg aspekta, nastalog usljed trauma izazvanih porodičnim nasiljem, koje direktno utiču na normalan razvoj psihe i mentalnog zdravlja djeteta. Piscima za djecu, kako ističe kandidatkinja Jovović, implementiranje takvog

dječjeg aspekta na kvalitetan način, prijemčiv za mlade čitaoce, predstavlja poseban izazov u umjetničkom smislu, kojem mogu odgovoriti samo najdarovitiji stvaraoci.

Književnost za djecu i mlade u velikom broju aspekata složenija je nego književnost za odrasle, jer se pored književnih znanja koriste znanja iz pedagogije, psihologije, sociologije i antropologije, zbog čega podrazumijeva interdisciplinarni pristup prilikom interpretacije. Iz toga proizilazi da se u proučavanju književnosti za djecu i mlade mora primjenjivati pluralizam metoda, od spoljašnjih do unutrašnjih, što je prisutno i u ovom master radu.

Kao vrsta spoljašnje metode, biografska metoda se koristi prilikom analize zbirke priča Grozdane Olujić *Bili su deca kao i ti...* u kojoj autorka koristi biografske podatke iz djetinjstva i mladosti velikana koji su obilježili srpsku i svjetsku književnost, nauku i istoriju, da bi stvorila priče bliske djeci. Prilikom analize poezije Milovana Danajlića i ciklusa pjesama o Krsti Pepu, kandidatkinja Jovović, između ostalog, koristi i biografsku metodu, budući da je inspiraciju za teške stihove Danajlić našao u svom djetinjstvu i sjećanju na lik nasilnog oca, što je objasnio u predgovoru zbrke dječjih pjesama *Kako spavaju tramvaji* (1959). Takođe, pomenutu metodu kandidatkinja koristi i pri analizi pjesme *Najgori tata u gradu* koju je Nedeljko Popadić napisao inspirisan događajima iz lične biografije. Korišćenjem psihoanalitičkog metoda (interesovanjem za podsvjesno, arhetipove, emocije i reakcije književnih likova), unutar kojeg se kandidatkinja Jovović služila otkrićima i argumentima iz domena razvojne psihologije, objasnila je iskustva i posljedice koje likovi djece, čiji su roditelji nasilni, preživljavaju. Upotrebom sociološkog metoda (analizom sadržaja, klasifikacijom) kandidatkinja je prikazala kako savremena poezija, proza, drama, ali i slikovnica za djecu i mlade predstavlja porodičnu zajednicu koja nije više ružičasto obojena: zajednica iz koje bi trebalo da zrače ljubav, nada, toplina i sigurnost po dijete, postaje zajednica hladnih odnosa, grubih riječi i naglih odvajanja koji djeluju pogubno po mladog čovjeka. Metodom analize i sinteze kandidatkinja objašnjava stepen uspješnosti realizacije ilustracije u kombinaciji s tekstom u slikovnici za djecu i mlade kao trodimenzionalne knjige, dok komparativnom metodom obuhvata sve navedene elemente evidentirane u poeziji, prozi, drami i slikovnici za djecu i mlade

Rad je izuzetno dobro struktuiran, te omogućava duboko razumijevanje navedene problematike. Kombinacija književne analize, psihologije i sociologije, te povezivanje književnih i kulturno-sociološko-psiholoških fenomena, čini ovaj rad dobrim primjerom interdisciplinarnog proučavanja.

Literatura sadrži sve reference uključujući i primarni predmet proučavanja (ukupno deset proznih, poetskih, dramskih i slikovničkih djela), te 77 djela sekundarne literature zajedno s elektronskim publikacijama. Popis svjedoči da je u osnovi cjelokupnog istraživanja prisutno solidno proučavanje i poznavanje sekundarne literature u svim pojedinačnim oblastima kojima se kandidatkinja bavila. Budući da je posebno otežavajuću okolnost predstavljala činjenica da gotovo ne postoji sekundarna literatura na našem jeziku u vezi s ovom temom, kandidatkinja je bila prinuđena da koristi i literaturu na engleskom jeziku.

U pojedinačnim poglavljima, kao i u cjelini rada koji je predmet ove ocjene, njegova autorka Isidora Jovović pokazala je da posjeduje znanja iz teorije književnosti, kulturologije, sociologije i psihologije, te da je ovladala analitičkim i sintetičkim metodama koje se dominantno koriste u humanističkim i društvenim naukama. Posebno ističemo intermedijalni dar autorke da povezuje činjenice iz različitih disciplina, konkretizuje, rezimira u svrhu donošenja zaključaka, kao i da zaključke formuliše jasno i precizno.

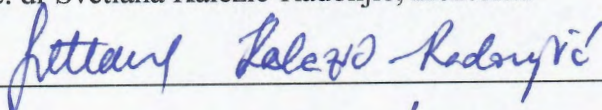
Master rad *Detabuizacija porodičnog nasilja u književnosti za djecu i mlade* kandidatkinje Isidore Jovović značajan je i originalan doprinos razumijevanju problematike nedovoljno istražene kod nas i u regionu.

Imajući u vidu sve navedeno u ovom izvještaju, Komisija smatra da je ovaj master rad studiozno istražio, analitički osvijetlio i koherentno obradio temu, zbog čega s velikim zadovoljstvom predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da izvještaj prihvati i odobri javnu odbranu master rada kandidatkinje Isidore Jovović.

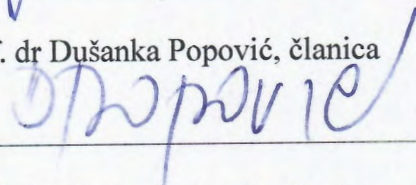
Nikšić, 24. 01. 2024.

KOMISIJA

Doc. dr Svetlana Kalezić-Radonjić, mentorka



Prof. dr Dušanka Popović, članica



Prof. dr Dijana Vučković, članica

